

گفتمان دولت سیزدهم بر پایه دال‌های مرکزی عدالت و جمهوریت صورت‌بندی شده است. اکنون مسئله اصلی در دولت، تسری این گفتمان از امر سیاسی به لایه سیاسی است تا در سیاست‌گذاری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌های دولت ظهور یابد؛ اما پیش از اینکه نسبت سیاست‌های اقتصادی دولت سیزدهم با گفتمان دولت سیزدهم را ارزیابی کنیم، بفرمایید از اساس چه روایتی از نظم اقتصادی ایران در انتهای دولت دوازدهم داشتید که گمان می‌کردید وضعیت اقتصادی کشور، مقتضی گفتمان «عدالت و جمهوریت» است؟

قبل از اینکه بخواهم به آخرین سال دهه نود و روی کار آمدن دولت سیزدهم اشاره کنم، می‌خواهم روایت اقتصاد ایران را از ده سال قبل از آن شرح بدهم؛ چون به نظر من بر دهه نود، در مجموع سرنوشتی نسبتاً متحدالشکل و مشابه حاکم بود و آن این بود که «دولت رفاه نفتی» ایران در اولین سال دهه نود به سقف عملکرد خودش رسیده بود. بهترین شاخص‌های اقتصادی را در همان سال ۱۳۹۰ داریم. به نظر می‌رسد تمام تمهیدات و زمینه‌ها برای اینکه کارنامه‌ای از آن دولت رفاه نفتی ارائه بشود، در همان سال به بهترین صورتش تبلور یافت. بیشترین درآمد سرانه ایران بعد از تمام سال‌های انقلاب، مربوط به سال ۱۳۹۰ است و یکی از بهترین سال‌های نیم‌قرن اخیر کشور از نظر کاهش فاصله طبقاتی و شکاف درآمدی همان سال بوده است. بیشترین درآمد نفتی و بنابراین تراز تجاری مثبت را هم شاهد هستیم؛ اما به دلایلی که برمی‌گردد به مصیبت‌های ساختاری، که از قبل گرفتارش بوده‌ایم، بلافاصله و بعد از کمتر از یک سال، وارد دوره طولانی و همزمان رکود، تورم و شکاف درآمدی شدید؛ یعنی دقیقاً از سال ۱۳۹۱ تا سال ۱۴۰۰، غیر از آن دو سالی که فترت ناشی از اجرای برجام دوباره مجال یک تنفس موقت به دولت رفاه نفتی داد و دوباره شاخص‌های ما نفسی کشیدند، در کل این بازه ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ شاهد بودیم که آن مصیبت‌های ساختاری، خودش را کاملاً بر این دستاوردهای مقطعی اقتصادی و شاخص‌های روزهای خوش اقتصاد تحمیل کرد؛ به نحوی که در کل این دهه از بالاترین درآمد سرانه به نزول مستمر درآمد سرانه، از تورم تقریباً کنترل‌شده و مدیریت‌شده به یکی از بدترین دهه‌های تورمی اقتصاد ایران، و از بهترین نقطه توزیع درآمدی به یک دهه وخامت وضعیت عدالت توزیعی مستمر رسیدیم. این شکنندگی و آسیب‌پذیری معلول مصیبت‌های ساختاری اقتصاد ایران بود.

امید می‌رفت که با مسئله‌شناسی اقتصاد مقاومتی در سال ۱۳۹۲ که در قالب سیاست‌های کلی مقام معظم رهبری ابلاغ شد، چاره‌ای اندیشیده شود؛ اما ما تقریباً یا تحقیقاً تا پایان این دهه هیچ برون‌رفتی از وضعیت قبل خودمان نداشتیم؛ یعنی نه در سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ که مجال بیشتری برای اصلاحات